

ΤΑ ΚΑΤΑ ΜΙΘΡΙΔΑΤΗΝ.

Ἐν ὅσῳ τὰ ἔθνη ἐπιμένωσι νὰ μὴ ἀκολουθῶσιν ἐν τῇ πράξει ὅπερ ἐν τῇ θεωρίᾳ ὁμολογοῦσιν ὡς ἀναντίρρητον ἀξίωμα, ὅτι δηλαδὴ καὶ τὰ ἔθνη, ὡς μέλη τῆς παγκοσμίου κοινωνίας, ὁφείλουσι νὰ τηρῶσι πρὸς ἀλλήλα τὴν αὐτὴν ἰσότητά καὶ δικαιοσύνην, ἣν οἱ νόμοι πάσης ἔθνος ἀπαρτιζούσης πεπολιτισμένης κοινωνίας εἰς τὰ μέλη αὐτῆς πρὸς ἀλλήλα ἐπιβάλλουσιν, αἰωνίως θέλει βασιλεύει ἐπὶ τῆς γῆς ἡ ὑπερφύλακτος πολιτεία, καὶ θέλουσιν ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ἐθνῶν αἱ ἐκ τῆς πλεονεξίας καὶ τῶν ἄλλων ὑπερφιλαύτων παθῶν, καλυπτομένων ὑπὸ τὸν τοῦ δικαίου καὶ τῆς προσβεβλημένης τιμῆς πέπλον, ἐριδες, πόλεμοι καὶ καταστροφαί. Ὅτι δὲ τῇ καταχρονίῳ ταύτῃ πολιτικῇ οἱ Ῥωμαῖοι, εἴπερ τι καὶ ἄλλο ἔθνος τῆς ἀρχαιότητος, ἐπιμόνως πρὸς τοὺς συγχρόνους κατεχρήσαντο, μαρτυρεῖ ἡ τε ἄλλη αὐτῶν ἱστορία καὶ δὴ καὶ ἡ τῶν γεγονότων, ἅτινα ν' ἀρηγηθῶ προτίθεμαι. Διότι οἱ ἀπὸ ἐλαχίστων ἀφορμῶν κοσμοκράτορες ἀποβάντες Ῥωμαῖοι διετέλεσαν οὐκ ἄλλως πολιτευόμενοι, ἢ τῇ ῥαδιουργίᾳ κατ' ἀρχὰς τὰ ἔθνη κατ' ἀλλήλων συγκρούοντες καὶ ἐξασθενίζοντες, ἐκ μικρᾶς δ' ἐπειτα ἀφορμῆς τῇ βίᾳ τῶν ὅπλων ἀλλεπάλληλα πάντα καταστρεφόμενοι. Ἐκ τοιαύτης δὲ ὑπόου, πλεονεκτικῆς καὶ φιλοδόξου πολιτικῆς ἐξήρθη καὶ ὁ τότε μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ τοῦ Ποντικοῦ βασιλέως Μιθριδάτου μέγιστος ἀνταγωνισμὸς, ὅστις ὑπερεπλήρωσε κακῶν τοὺς ἐν μέσῳ τῶν ἀντιμαχομένων Ἕλληνας. Ἰδὼν μὲν ἀπὸ ὀλίγου χρόνου τοῖς Ῥωμαῖοις ὑποκεκυρότας, ἀναγκασθέντας δὲ νὰ τάσσωνται μετὰ τοῦ ἐνδὲς, ἢ μετὰ τοῦ ἐτέρου τῶν ἀλλοτρίων τούτων δεσποτῶν. Ὁ δὲ τοσοῦτον τοῖς Ἕλλησι πρὸ πάντων ὀλέθριος ἐκεῖνος ἀνταγωνισμὸς βεβαίως θεωρητέος ὡς μία τῶν ἐκδηλώσεων τῆς καθ' ἑαυτὸν ἀπ' ἀρχῆς μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἢ Δύσεως καὶ Ανατολῆς, ὑφ' ἑαυτῆς ἐχθρας, καὶ νῦν ἐτι ἱφίσταμένης, μετὰ μόνης τῆς διαφορᾶς, ὅτι αἱ μὲν χώραι, ὥς ἀνέκαθεν τὸ ἐλληνικὸν οἶκετ', εὐρεῖα δὲ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἐκείνου ὑπῆρξαν σκηνή, εἰς τὴν Ἀνατολὴν νῦν καταλέγονται, ἡ δὲ νῦν Ἀνατολή πρὸς τῷ πάλαι ἐκ δύσεως καὶ ἑτερον ἐκ βορρᾶ προσέλαβεν ἐχθρόν.

Κατέβαινε πρὸς τὴν λῆξιν ἡ προτελευταία πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίς, ὅτε ἤδη οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τῶν ὅπλων καὶ τῆς πολιτικῆς εἶχον ἀλληλοδιαδόχως πάντα τὰ κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἔθνη ὑποταγμένα, πάσας τὰς αὐτόθι καὶ ἐν Σικελίᾳ πολυαρίθμους ἐλληνικὰς ἀποικίας δεδουλωμένας, καταπεπολεμημένους τοὺς πρὸς αὐτοὺς διὰ τριῶν μεγάλων πολέμων περὶ κοσμοκρατορίας διαγωνισταμένους

Καρχηδονίους, καταδεδαματμένους καὶ τεταπεινωμένους τοὺς τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Συρίας διαδόχους τοῦ Ἀλεξάνδρου βασιλεῖς καὶ δι' ὧν ἐγκατέσπειραν εἰς τε τὴν Ἀχαΐαν καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα διαλύσεως καὶ καταστροφῆς σπέρματων, τῶν Ἑλλήνων τὴν αὐτονομίαν ἀφηρεμένην. Ἦδη δ' ἐπιβάντες (133 π. Χ.) καὶ τῆς μικρᾶς Ἀσίας, ἐφ' οὗ ἐκκληδόνησεν αὐτοῖς Περγαμηνοῦ βασιλείου ὁ ἀνάξιος αὐτοῦ βασιλεὺς Ἀττάλος, μετεχειρίζοντο εὐκαίρως τὰ τε ὅπλα καὶ τῇ ὑπόουλῳ πολιτικῇ, ἀφορμὰς περαιτέρω αὐξήσεως ἐπιζητοῦντες. Ἀλλὰ τοιοῦτοι αὐτοὶ ὄντες δὲν εὖρον ἐλάττω πλεονέκτην, φιλοδόξον, δεινὸν καὶ ῥέκτην ἀνταγωνιστὴν τὸν Μιθριδάτην.

Τὰ δὲ τῆς μικρᾶς Ἀσίας ὡς ἐρεξῆς ἐν τῷ τότε εἶχον. Οἱ μὲν Ῥωμαῖοι κατεῖχον τὸ Περγαμηνὸν βασίλειον, ὅπερ μετωνόμασαν Ἀσίαν, ὑπερήσπισαν δὲ κατὰ τοῦ δι' ὅπλων ἀξιοῦντος νὰ κληρονομήσῃ αὐτὸ ὡς προγονικὸν Ἀριστονίκου, νόθου υἱοῦ τοῦ Ἀττάλου. Νικομήδης δὲ ὁ τοῦ Προυσίου ἐβασίλευε τῆς Βιθυνίας. Μεταξὺ δὲ Βιθυνίας καὶ Πόντου ὑπὸ τῶν γειτόνων τούτων ἡκρωτηριασμένη ἔκειτο ἡ Παφλαγονία. Τῆς δὲ Καππαδοκίας ἐβασίλευεν Ἀριαράθης. Τῆς δὲ Γαλατίας τῶν διαφόρων τμημάτων διάφοροι ἦρχον τετράρχαι. Πρὸς δὲ τῆς μικρᾶς Ἀσίας τὸ ἀνατολικόθρονον, κατὰ τὰ μεσημβρινὰ τοῦ Εὐξείνου παράλια, ἐβασίλευε τοῦ Πόντου οὗ πρὸ πολλοῦ Μιθριδάτης ὁ ς', ὁ Εὐπάτωρ καὶ μέγας ἐπικληθεὶς, ὁ τῶν Ῥωμαίων οὐχὶ ὑποδεέστερος τοῦ Ἀννίβου ἐχθρὸς. Τοῦ Μιθριδάτου οἱ πλεῖστοι ὁμώνυμοι αὐτῷ πρόγονοι λέγονται, ὅτι εἶλκον τὸ γένος ἀπὸ Κύρου καὶ Δαρείου τῶν Περσῶν. Μιθριδάτης δὲ ὁ ἐπὶ Ἀλεξάνδρου τῆς χώρας ἐκείνης τυχὼν σατράπης, ἐπιτηδεύει τὸν δορυκτῆτορα ἐκεῖνον θεραπεύσας, κατελείφθη ἐκείνῳ ὑποτελὲς τοῦ Πόντου σατράπης. Ἐν δὲ τοῖς μακροῖς τῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου στρατηγῶν περὶ διαδοχῆς πολέμοις αὐτὸς τε καὶ οἱ ὑπ' αὐτοῦ προνίμως πολιτευθέντες αὐτὸν μόνον ὅλως ἀνεξάρτητον βασίλειον τὸ κράτος αὐτῶν κατέστησαν, ἀλλὰ καὶ ἐξέτειναν ἐπὶ τοὺς γείτονας καὶ ἐπὶ τὰς ἀκμαζούσας κατὰ τὰ παράλια τοῦ Πόντου ἐλληνικὰς ἀποικίας, οἷον Ἡράκλειον, Ἀμαστριν, Σινώπην, ἥτις καὶ τοῦ βασιλείου πρωτεύουσα ἀνεδείχθη. Ἀμισόν, Κερασοῦντα, Τραπεζοῦντα καὶ ἄλλας. Ὁ τοῦ Εὐπάτορος πατὴρ Μιθριδάτης, ὁ Εὐεργέτης ἐπικληθεὶς, συμμαχήσας τοῖς Ῥωμαῖοις ἐπεμψεν αὐτοῖς νῆας τινὰς καὶ στρατιώτας κατὰ Καρχηδονίους, ἐβοήθησε δὲ καὶ κατὰ Ἀριστονίκου πολέμοισιν, ἀνθ' ὧν ἔλαβε παρ' αὐτῶν τὴν καλουμένην μεγάλην Φρυγίαν.

Ὁ τούτου λοιπὸν υἱὸς Μιθριδάτης ὁ Εὐπάτωρ, ὅστις ἐγεννήθη ἐν Σινώπῃ (136 π. Χ.), ἀπολέσας

τὸν πατέρα δωδεκαέτης περίπου, ἐβασίλευσεν ὑπὸ τῆς μητρὸς ἐπιτροπευόμενος. Ἀλλὰ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν τοῦ θρόνου μνηστῆρων φεύγων, ἀπειμακρύνθη τῶν ἀνακτόρων καὶ διῆγεν ἐν ἐρημίᾳ, ἣ περιηγείτο ἐν ἀλλοδαπῇ μετὰ θλίγων πιστῶν ἄγνωστος. Τότε δὲ ἡσυχολήθη τὸ μὲν περὶ κληρονομία καὶ ἄλλας σωματικὰς ἀσκήσεις, τὸ δὲ περὶ τὴν τοῦ σώματος μόρφωσιν διὰ παιδείας καὶ πείρας τῶν τοῦ βίου ὄθεν καὶ παράδοξον ρώμην καὶ ἐπιδειξιότητα ἐκτίσαστο, καὶ διὰ διαφόρων γνώσεων ἐκοσμήθη. Ἰδίως δὲ ἐσπούδασε περὶ τὴν φυσικὴν τῶν φυτῶν ἱστορίαν, καὶ διὰ πεπραμάτων ἐξηκρίβωσε τῶν δηλητηρίων καὶ τῶν ἀντιδότων αὐτῶν τὰς δυνάμεις, ὅπως ποιούμενος χρῆσιν φαρμάκων καὶ ἀντιδότων ἀπὸ τῆς εἰς τὰς τυραννικὰς ἐκείνας αὐτὰς οὐκ ἀσυνήθους δηλητηριάσεως προφυλαχθῇ. Ἐκ δὲ τῶν περιστοιχούντων τὴν νεότητά αὐτοῦ πολλῶν κινδύνων φαίνεται ὅτι οὐ μόνον ταύτην τὴν προφύλαξιν ἔλαβεν, ἀλλὰ καὶ πολιτικὰς εἰς ἄκρον ὑπερφύλακτος ἀπέβη, οὐδ' αὐτοὺς τοὺς δεσμοὺς τῆς συγγενείας ἀπέναντι τοῦ ἰδίου μεγαλείου καὶ τῆς δυνάμεως σεβόμενος. Ἄμα δὲ καὶ φύσει φιλόδοξος ὢν καὶ αὐτὴν τὴν συμβασιλεύσασαν μητέρα, ὅπως βασιλεύσῃ μόνος, ἐν εἰρκτῇ εὐθανάτωσεν, ὡς ἐνεχομένην εἰς τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ δολοφονίαν, ὅθεν καὶ Εὐπάτωρ ἐπωνομάσθη. Καὶ βασιλεύσας δὲ μόνος περιηγῆθη ἐπὶ ἄγνωστος, παρατηρῶν ἄλλα τε καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τοὺς πόρους τῶν περὶ ἐπικρατειῶν, ὢν τὴν κυρίως ἐμελέτα ἐκ πρῶτον εὐλαυνόμενος φιλοδοξίας, ἐκκαίμενος ἐκ τῆς συνειδήσεως τοῦ περιφανοῦς αὐτοῦ γένους, ἐκ τῆς παραδόσεως τῆς ἐπὶ προσφάτου ἱστορίας τῶν τοῦ Ἀλεξάνδρου διαδόχων καὶ ἐκ τοῦ ὑπ' ὅψιν παραδείγματος τῆς γιγαντιαίως αὐξηθείσης Ῥώμης. Βασιλεύσας δὲ καὶ κράτους ἐκτεταμένου, ἰσχυροῦ καὶ διὰ τῆς παιδείας καὶ τῆς διαίτης τῶν ἐν αὐτῷ πολυαριθμῶν ἑλληνικῶν ἀποικίων καὶ μᾶλλον ἐξελληνισμένων οὐκ ἀλόγως μέγα ἐφρόνει καὶ μέγιστα διανοεῖτο. Ὅθεν, ἐνῷ πάντα τὰ περὶ κράτη, πρὸς τὸ Ῥωμαϊκὸν ὄνομα καταπεπληγμένα, διέλυον τὰς πρὸς ἑλληνα διαφορὰς τῇ διαιτητικῇ ἐκείνων ψήφῳ, ὁ Μιθριδάτης πρῶτον ἐκλαβὼν μέγα εἰς τὴν ἰδίαν φιλοδοξίαν πρόσκομμα τοὺς Ῥωμαίους ἐδειξεν ὅτι δὲν ἦτο διαθεβόμενος νὰ ὑπείχῃ εἰς τὰ ἐκείνων νεύματα. Ἀλλὰ πρὶν εἶτι ἔλθῃ εἰς σύγκρουσιν πρὸς αὐτοὺς, ἡσυχολήθη περὶ τὴν ὑπόταξιν τῶν Κόλχων, τῶν Σκυθῶν καὶ ἄλλων περὶ τὸν Εὐξείνιον πόντον οἰκούντων λαῶν βρεβάρων τε καὶ ἀποίκων Ἑλλήνων μέχρι Θράκης, ἐξ ὧν καὶ χρήματα ἠδύνατο νὰ εἰσπράττῃ καὶ ἄνδρας εὐκόλως πρὸς τοὺς πολέμους νὰ στρατολογήῃ. Κατὰ τοῦτον δὲ τὸν τρόπον εἰς τὸ κληρονομηθὲν παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς

Ἀσίας βασιλείαν προτέθηκε πᾶσαν τὴν ἀπὸ ἀνατολῶν τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῆς Θράκης χώραν, τὴν ἀπὸ μὲν τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου Κιμμέριον βασιλείαν ὀνομασθεῖσαν, πρωτεύουσας δὲ πόλεις ἔχουσαν τὰς ἑλληνικὰς ἀποικίας Παντικάπαιον καὶ Φαναγόρειαν. Ἐκτοτε, ὡς λέγεται, ἐπῆλθεν αὐτῷ ἡ ἐννοια, ἣν περὶ τὰ τέλη τοῦ βίου αὐτοῦ νὰ πραγματώσῃ εἰς μάτην ἐπεχείρησε, νὰ στρατηλατήσῃ δηλαδὴ ποτε διὰ τῶν χωρῶν τούτων μέχρι τοῦ Ἀδριατικοῦ κατὰ τῶν ἐτοιμῶν νὰ ἐμποδίσωσι πᾶσαν αὐτοῦ αὐξήσιν Ῥωμαίων. Καὶ τῷ ὄντι δὲ, ἄμα ἐπεχείρησας νὰ ἐκτείνῃ τὸ κληρονομικὸν αὐτοῦ κράτος καὶ πρὸς δυσμὰς καὶ πρὸς μεσημβρίαν, εὐθὺς ἦλθε πρὸς τοὺς Ῥωμαίους εἰς σύγκρουσιν. Διότι καὶ οὗτοι, ὡς φαίνεται, προαισθόμενοι τὸν ἀπ' αὐτοῦ κίνδυνον, εὐθὺς ἀντέπραξαν αὐτῷ καὶ ἀφορμὰς πολέμου παρέσχον· διότι πάντας σχεδὸν τοὺς μεταξὺ Ῥωμαίων καὶ Μιθριδάτου πολέμους ὑπηγόρευσεν οὐχὶ ἡ δικαιοσύνη, ἀλλ' ἡ πλεονεξία, ὁ φθόνος, τὸ μῖσος, ἡ φιλεκδικία καὶ τὰ παραπλήσια πάθη.

Οἱ Ῥωμαῖοι κατὰ πρῶτον ἐκήρυξαν ἐλευθέραν, ἣν ἄλλοτε τῷ πατρὶ αὐτοῦ παρεχώρησαν μεγάλην Φρυγίαν, ὡς δῆθεν ἐπὶ χρήμασιν ἐκείνῳ ὑπὸ τοῦ τότε Ἰσάτου Ἀκυλίου παραχωρηθεῖσαν. Ὁ δὲ Μιθριδάτης, καίπερ βρέως ἐνεγκὼν, κατέσχευεν ἑαυτὸν, ὅπως βραδύτερον πολεμήσῃ ἀσφαλέστερον. Κατέσχευεν ἑαυτὸν προσέτι καὶ ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι προσέταζαν αὐτῷ τε καὶ Νικομήδει, οἵτινες συμμαχήσαντες πρὸς ἀλλήλους διενείμαντο τὴν Παφλαγονίαν, ν' ἀρήψωσι τὴν χώραν, ὡς ἐλευθέραν παρ' αὐτῶν κηρυχθεῖσαν, γνωστοποιήσας μόνον ὅτι ἡ Παφλαγονία ἀνῆκεν αὐτῷ ὡς κτῆμα προγονικὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀναληφθὲν. Ὁ δὲ Νικομήδης, ὑπακούσας τότε, ὠνόμασεν ἑπαιτα υἱὸν αὐτοῦ Πολαιμίνην, τῷ κοινῷ ὀνόματι πάντων τῶν τῆς Παφλαγονίας βασιλείων, καὶ ὡς βασιλεὺς τῆς χώρας ἐκείνης ὑπεστήριξε. Τρίτῃ προταγῇ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἀντίπραξις ἠδύνατο νὰ συγκρούσῃ πρὸς αὐτοὺς προώρως τὸν Μιθριδάτην, ἀλλὰ καὶ τότε ὑπέμεινε· διότι ὅτε ὁ Νικομήδης ἐπεχείρησε νὰ καταλάβῃ τὴν Καππαδοκίαν, εἰς ἣν καὶ αὐτός, ὅμοια ἐκείνῳ δικαίωματα προβαλλόμενος, ἐπωφθαλμιά, ὁ Μιθριδάτης εἰσβάλλει, ὡς δῆθεν ἐκεῖνον ἐμποδίσων, εἰς Καππαδοκίαν, δολοφονεῖ διὰ τοῦ πιστοῦ αὐτῷ Γορδίου τὸν ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸν αὐτοῦ Ἀριαράθην, καὶ ἀναβιβάζει τὸν πρεσβύτερον τοῦ φονευθέντος υἱὸν εἰς τὸν θρόνον ὑπὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ διὰ τὸ ἀνῆλικον ἐπιτροπευόμενον, ἐκδιώξας τὸν Νικομήδην. Ἐπειδὴ δὲ μετὰ τοῦτο ἡ χήρα Λαοδίκη, ὑποπτεύουσα τὸν ἀδελφὸν Μιθριδάτην, συνεζεύχθη μετὰ Νικομήδους, ὁ Μιθριδάτης εἰσβάλλει εἰς Καππαδοκίαν, ὡς δῆθεν τοῦ νέου Ἀ-

ριαράθου προστάτης, ὃν καὶ ἐπισήμως ἀνεγνώρισε. Μετ' οὐ πολὺ ὁμοῦς ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ τὴν καθοδὸν τοῦ δολοφόνου Γορδίου, ἐπειδὴ δὲ ὁ Ἀριαράθης ὑποπτεύσας, ἤρνηθη, ὁ Μιθριδάτης στρατεύει μετὰ ἰσχυροῦ στρατοῦ κατὰ τοῦ Ἀριαράθου, ὅστις ὁμοῦς δὲν εὗρέθη πρὸς ἀντίκρουσιν ἀπαρασκευάστος. Ὁ Μιθριδάτης τότε προσκαλεῖ μεθ' ὅρκων τὸν Ἀριαράθην, πρὸς διάλυσιν δῆθεν τῆς διαφορᾶς, εἰς προσωπικὴν συνέντευξιν· προσελθόντα δὲ ἀνυπόπτως δολοφονεῖ ἰδίαις χερσὶ, καί, κυριεύσας τὴν Καππαδοκίαν, ἀναγορεύει βασιλεῖα τὸν ἴδιον αὐτοῦ υἱὸν (91 π. Χ.), μετονομάσας Ἀριαράθην, ὑπὸ τὴν ἐπιτροπείαν τοῦ δολοφόνου Γορδίου.

Ἄλλ' οἱ Καππαδόκαι ἀποστάντες καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸν στρατὸν τοῦ Μιθριδάτου ἐκβαλόντες, καλοῦσι βασιλεῖα τὸν ἀνήλικον τοῦ δολοφονηθέντος ἀδελφόν. Ὁ Μιθριδάτης ὁμοῦς στρατεύει· πάλιν καὶ ἐγκαθιστᾷ τὸν ἴδιον υἱὸν, ἐκδιώξας τὸν νέον Ἀριαράθην, τελευτήσαντα ἐν φυγῇ. Ὁ ἐκ φθόνου ὁμοῦς κινούμενος Νικομήδης πείθει τὴν Λαοδίκην ὡς τρίτον υἱὸν αὐτῆς νὰ ὑποβάλῃ ἄλλον τινά, ὑπὲρ οὗ εἰς Ῥώμην σταλεῖσα ἐξήτει προστασίαν. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μιθριδάτης ἔπεμψεν εἰς Ῥώμην τὸν Γόρδιον ἐλέγχοντα τὸν δόλον καὶ ἰσχυριζόμενον ὅτι ὁ ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου ἐγκατασταθεὶς εἶναι ὁ τοῦ βασιλέως τῆς Καππαδοκίας υἱός. Οἱ Ῥωμαῖοι, ἀμφοτέρους ὑποπτεύσαντες, προσέταξαν ν' ἀφῆσωσιν ὁ μὲν Μιθριδάτης τὴν Καππαδοκίαν, ὁ δὲ Νικομήδης τὴν Παφλαγονίαν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ πέμψαντες στρατὸν ἐγκαθίδρυσαν βασιλεῖα Ἀριοβαρζάνην τινά, ὃν οἱ Καππαδόκαι ἐξελέξαντο. Ὁ δὲ Μιθριδάτης, καίπερ πλήρης ὀργῆς καὶ μίσους διὰ τὴν ματαίωσιν τοῦ μετὰ τοσούτων κόπων καὶ κακουργημάτων διαπραχθέντος μηχανορραφήματος, οὐδὲ τότε ὁμοῦς ἐκινήθη αὐτὸς κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἐκ τοῦ ἔμφρονος, ἀλλὰ συνάψας συμμαχίαν μετὰ Τιγράνου τοῦ τῆς Ἀρμενίας βασιλέως, γχυβροῦ δὲ αὐτοῦ ἐπὶ θυγατρὶ, τοῦτον ἔπεισε πέμψας στρατὸν εἰς Καππαδοκίαν νὰ ἐκβάλῃ τὸν Ἀριοβαρζάνην, καὶ τὴν μὲν χώραν νὰ παραδώσῃ τῷ Μιθριδάτῃ, αὐτὸς δὲ νὰ λάβῃ τοὺς αἰχμαλώτους, ὅπως αὐξήσῃ τοὺς κατοίκους τῆς νεοκτίστου αὐτοῦ μητροπόλεως, Τιγранаκέρτων. Τούτων δὲ γενομένων (89 π. Χ.) καὶ ὁ ἐκβληθεὶς Ἀριοβαρζάνης κατέφυγεν εἰς Ῥώμην.

Ἄλλ' ἀφ' οὗ ἀπέθανεν μὲν ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ Νικομήδης, οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ὑπεστήριζαν ὡς διάδοχον τὸν πρεσβύτερον, ὁμώνυμον δὲ τῷ πατρὶ, ἐκείνου υἱὸν, ἐπειδὴ ἔτυχον τότε πολεμοῦντες καὶ αὐτοὶ τὸν συμμαχικὸν ἐν Ἰταλίᾳ πόλεμον, ὁ Μιθριδάτης ἐν τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ πέμψας στρατὸν ἐξέβαλε τὸν νέον Νικομήδην καὶ κατέστησε βασιλεῖα τὸν νεώ

τερον ἐκείνου ἀδελφὸν Σωκράτην. Οἱ Ῥωμαῖοι, ὅσους καὶ ἂν εἶχον περισπασμούς δὲν παρεῖδον, ἀλλ' ἔπεμψαν στρατηγὸν τὸν Μάνιον Ἀκυλίον, ὅπως ἐγκαταστήσῃ τὸν τε Ἀριοβαρζάνην καὶ τὸν Νικομήδην μετὰ διαταγῆς νὰ προσλάβῃ συμπράκτορας πρὸς τοῦτο τὸν τε τῆς Ἀσίας ἀνθύπατον Λ. Κάσιον καὶ αὐτὸν τὸν δῆθεν σύμμαχον τῶν Ῥωμαίων Μιθριδάτην, ὃν οὕτως ἠνάγκαζεν νὰ φανερωθῇ, ἀλλὰ νὰ μὴ βιάσῃ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς. Ὁ Μιθριδάτης ὁμοῦς, τοῦ Ἀκυλίου καὶ τοῦ Κάσιου τοὺς βασιλεῖς ἐγκαθιστώντων, ἠσύχαζε, προσμένων καὶ μᾶλλον δεδικαιολογημένην ἀφορμὴν καὶ πληρεστέρας τὰς πολεμικὰς αὐτοῦ παρασκευάς.

Ἡ ἀφορμὴ παρουσιάσθη· διότι τῶν Ῥωμαίων στρατηγῶν ἐπ' ἐλπίδι λαφύρων πειθύντων τοὺς ἐγκατασθέντας βασιλεῖς νὰ ἐπιχειρήσωσι τι κατὰ τοῦ Μιθριδάτου, ὁ Νικομήδης, πολλὰ μὲν χρήματα αὐτοῖς ὑποσχόμενος ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἐγκαταστάσεως, πολλὰ δὲ τοῖς ἐν Ἀσίᾳ τοκογλύφοις Ῥωμαίοις ὀφείλων, ἐπέδραμε μέχρις Ἀμάστριος καὶ ἐλεηλάτησε τὴν τοῦ Μιθριδάτου, ὅστις, καίτοι εἶχεν ἐτοιμὴν δύναμιν, ὑπεχώρει ἐπίτηδες, ὅπως καταστῇ τὴν ἀδικον τῶν Ῥωμαίων διαγωγὴν. Μετὰ δὲ τὸ ἔργον πέμπει πρεσβευτὴν πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ῥωμαίων προβαλλόμενον, ὅτι ὁ Μιθριδάτης ὡς τῶν Ῥωμαίων πατρικὸς φίλος καὶ σύμμαχος ἠνέσχετο ἀποστερούμενος Φρυγίας καὶ Καππαδοκίας, ἐφ' ὧν εἶχε δικαιώματα, καὶ ἀπέσχετο τοῦ νὰ προσβάλῃ τὸν Νικομήδην, ἀπαιτοῦντα δὲ παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἥτοι ν' ἀναγκάσῃ τὸν Νικομήδην εἰς ἐπανάρρωσιν τοῦ ἀδικήματος, ἢ νὰ ἐπιτρέψῃ τῷ Μιθριδάτῃ αὐτὸς νὰ λάβῃ ἱκανοποίησιν. Ἀλλ' οἱ παρευρεθέντες τοῦ Νικομήδους πρέσβεις, δικαιολογήσαντες τὸν κύριον αὐτῶν, ὡς τοῦ Μιθριδάτου πρώτου ἀδικήσαντος διὰ τῆς τοῦ Σωκράτους ὑποστήριξεως, ἀντικτηγόρησαν τὸν Μιθριδάτην, ὅτι ποιεῖται πολὺ μείζονας ἢ ὡς ἐπὶ Βιθυνίαν παρασκευὰς καὶ προέτρεψαν τοὺς Ῥωμαίους μᾶλλον εἰς τὰς πράξεις αὐτοῦ, ἢ εἰς τοὺς λόγους ν' ἀφορῶσι, προσθέντες ὅτι δὲν πρέπει ὑπὲρ ἐχθροῦ, φιλίαν ὑποκρινόμενον, ν' ἀκυρώσωσιν ὅσα περὶ Βιθυνίας ἀπεφάσισαν. Ὁ τοῦ Μιθριδάτου πρεσβευτὴς ἀνταπήντησεν, ὅτι εἰς μὲν τὰς ἄλλας μεταξὺ Μιθριδάτου καὶ Νικομήδους διαφορὰς παραδέχεται τὴν τῶν Ῥωμαίων διαιτησίαν, ἀπαιτεῖ ὁμοῦς δικαιοσύνην δι' ἧς καὶ αὐτοὶ οἱ Ῥωμαῖοι δὲν ἀρνοῦνται τελευταίας ἐχθρικὰς τοῦ Νικομήδους πράξεις. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀπεκρίθησαν, ὅτι λυποῦνται μὲν, ἂν ὁ Μιθριδάτης ἠδικήθῃ τι ὑπὸ Νικομήδους, δὲν ἀνέχονται ὁμοῦς ὡς ἀσύμφορον αὐτοῖς νὰ πολεμηθῇ ὁ σύμμαχος αὐτῶν Νικομήδης, ὁ Μιθριδάτης πέμπει τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ἀριαράθην

μετὰ ἰσχυρὰς δυνάμεις ἐπὶ Καππαδοκίαν, ὁ δὲ μάχη τὸν Ἀριστοκράτην νικήσας ἐκυρίευσεν τὴν χώραν· μετὰ δὲ τοῦτο ὁ Μιθριδάτης πέμπει πάλιν πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ῥωμαίων τὸν πρεσβυτὴν, ἐγκλοῦντα οὐχὶ τὸν δῆμον, οὔτε τὴν σύγκλητον διὰ τὴν πρὸς ἑαυτὸν ὡς σύμμαχον τῶν Ῥωμαίων ἀδικίαν, ἀλλ' αὐτοὺς τοὺς στρατηγοὺς, οἵτινες, τὸν φίλον καὶ σύμμαχον τοῦ Μιθριδάτου προσπαιούμενοι, ὡς πολέμιον αὐτὸν μεταχειρίζονται, ἐμπλέκοντας τὴν Ῥώμην εἰς πόλεμον πρὸς τοσοῦτον ἰσχυρὸν κατὰ τὴν γῆν καὶ θάλασσαν βασιλέα, ἀπειλοῦντα δὲ, ὅτι ὁ Μιθριδάτης θέλει κατηγορήσει αὐτοὺς ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, καὶ ἐπὶ τούτοις ὑποσχόμενον ὅτι, ἂν ὁ Μιθριδάτης ὡς σύμμαχος τῶν Ῥωμαίων ἐλάβανε παρὰ τοῦ Νικομήδους τὴν προτήκουσαν ἱκανοποίησιν, πρόθυμος ἔσται νὰ βοηθήσῃ αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ συμμάχων.

(Ἐπαταῖ συνέχεια).

Η ΠΡΟΥΣΑ.

Παρὰ τὴν ῥίζαν γιγαντιαίας καὶ βαθυσκίου πλατάνου καθήμενος ὁ περιηγητὴς καὶ ἡδέως βαυκαλιζόμενος ἐκ τοῦ κελαρισμοῦ τῶν καταρρέοντων ὑδάτων τῶν διαρκῶν τοῦ Ὀλύμπου χιόνων, καὶ τοῦ ψιθυρισμοῦ τῶν μακρὰν κειμένων παλαιφάτων δασῶν παραδίδοται ἀκαθέκτως εἰς τοὺς βεμβασμοὺς καὶ τὰς ἀναμνήσεις, ἃς προκαλοῦσιν αἱ γῶραι αὐταί.

Αἱ πελώριοι ἐκαῖναι πλάτανι, ἀνυψούμεναι ἐν τῷ μέσῳ παντὸς ἐν Ἀνατολῇ χωρίου, χρησιμεύουσιν, ὡς ἐν Γαλλίᾳ, ὁ τόπος τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ δημαρχείου, ὡς ἔδρα συναθροίσεως, ὡς κέντρον τῶν ὑποθέσεων, ὡς θέατρον τῶν συζητήσεων καὶ συνδιαλέξεων. Ὡς πανταχοῦ ἄλλοθι, οὕτω καὶ ἐν Προύσῃ γίνεται χρῆσις καὶ κατὰχρησις τοῦ ὀρεαίου τούτου δένδρου, ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ ὁποίου ἀθροίζονται τὰ ἐμπορεύματα τῶν περιχώρων καὶ ὅπερ κατὰ πάντα χρήσιμον τὰ πάντα ὑπομένει. Κατασκευάζουσιν ἐντὸς τῶν κοιλωμάτων τοῦ διεξδωγῆτος τῆς πλατάνου κορμοῦ μικρὰ ἐργαστήρια, καὶ στηρίζουσιν ἐπ' αὐτοῦ θρανία ἐφ' ὧν οἱ καπνίζοντες ἀναπαύονται καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐμπηγνύουσιν ἐπὶ τοῦ κορμοῦ μεγάλους ἥλους, ἐφ' ὧν ὁ κρεωπώλης ἀναρτᾷ τὸ νεωστὶ σφαγὴν πρόβατον· ἀνέπτουσιν εἰς τὴν ῥίζαν αὐτῆς τὸ πῦρ, δι' οὗ κοχλάζει ἡ χύτρα ἢ ζεεῖ ὁ καφές· ἐλλείψει καυσοξύλων κάπτουσιν αὐτὴν ἢ ἀφαιροῦσι τὸν φλοιὸν τῆς συνελόντι δ' εἰπεῖν, εἶναι συμπληρωματικὸν παράπηγμα διὰ τὸν καφεδὸν, τὸν ἀρτοποιὴν, τὸν καπνοπώλην καὶ τὸν παντοπώλην τοῦ χωρίου. Καὶ ἡ παλαίφατος πλάτανος τί γινώσκει περὶ τῆς ζωῆς τῶν δίκην μυρμηκίων περὶ αὐτὴν συσπειρουμένων ἀνθρώπων; Ἡ ὑψηλὴ καὶ μεγαλοπρεπὴς αὐ-

τῆς κορυφῇ δὲν αἰσθάνεται τὰς ἀμυχὰς τῆς παχείας αὐτῆς ῥίζης, ἢ δὲ δροσερὰ σκιὰ τοῦ ὄχρου αὐτῆς φυλλώματος, κινουμένου ὑπὸ τῆς θρεντῆς αὔρας, σκιάζει πάντοτε τὴν πρατίνην τοῦ ἐμύρου κίθαριν, τὸ ὀπλοστάσιον τῆς ζωῆς τοῦ ζεῦδέκου, τὸν φαῖν τοῦ δερδίσου μανδύαν, ὡς ἡ σκιὰ τῆς προμήτορος αὐτῆς ἐσκίασεν ἄλλοτε ἐν τῇ αὐτῇ θέσει τὸν Ἀννίδαν, ἀπηυδηκότα ἐκ τῶν συμφορῶν καὶ τοῦ βίου· τὸν Πλίνιον, ἐπανακάμπτοντα ἐκ περιηγήσεως κατὰ τὴν ἐπαρχίαν αὐτῆς Βιθυνίαν καὶ ἀναπαυόμενον, ὅπως σκαρβῆ περὶ τῆς θλιβερᾶς τύχης τῶν καταδιωκομένων χριστιανῶν· τὸν Κωνσταντῖνον μεταβαίνοντα εἰς τὰ μεταλλαῦχα τοῦ Τσεκισγὲ ὕδατα.

Ἡ Προῦσα ἰδρύθη κατὰ τὰς μαρτυρίας συγγραφέων τινῶν δύο περίπου αἰῶνας πρὸ Χριστοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀννίδα, ὅστις ἐκάλεσεν αὐτὴν ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ φίλου αὐτοῦ Προυσία, παρ' ᾧ εἶχε καταφύγει. Δεικνύουσιν εἰσέτι τὴν θέσιν, ὅπου ἐτάφη ὁ διάσημος Καρχηδόσιος ἐπὶ τῆς ἀπέναντι ἀκτῆς τοῦ κόλπου Μουδανίων, ἐν τοῖς πέριξ τοῦ μικροῦ χωρίου Γκεπτέχ, καλουμένου τὸ πάλαι Λιδίσσης.

Ἐν Προύσῃ ὀλίγα ὑπάρχουσι λείψανα μεμακρυσμένης ἀρχαιότητος· αἱ πολιορκίαι, αἱ πυρκαϊαὶ καὶ οἱ σεισμοὶ οὐδὲν σχεδὸν κατέλιπον ἐκ τῆς μεγάλης πόλεως, ἣν ὁ Πλίνιος παρίστησι πλήρη ναῶν, σχολείων, βιβλιοθηκῶν καὶ διαφόρων ἄλλων μνημείων. Πλὴν ἐνὸς μόνου, πᾶν ἔχνος τῶν πολυαριθμῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μοναστηρίων προγενεστέρως ἐποχῆς ἐξηλείφθη. Ἡ ἀνάμνησις τοῦ μάρτυρος Πατρικίου, ἐπισκόπου Προύσης, ἀθλήσαντος ἐπὶ Λιοκλητιανοῦ, συνδέεται μετὰ τῶν θεμῶν τῶν πέριξ πηγῶν πρὸς ἀνατολὰς τῆς πόλεως, καὶ σήμερον δ' ἔτι οἱ ἰθαγενεῖς Ἕλληνες τελοῦσιν ἑορτὴν κατὰ μᾶλλον περὶ τὰς θειούχους πηγὰς, ὅπου ὑποτίθεται ὁ τόπος τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ.

Ἐκ τῆς ἱστορίας μαθαίνομεν ὅτι εἰς τὰς μεταλλούχους ταύτας πηγὰς λίαν ἐσύχναζον αἱ πλούσιοι τοῦ Βυζαντίου. Ὑπάρχουσι λεπτομέρειαι σχεδὸν μυθώδεις περὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς τῆς συνοδίας τῆς αὐτοκρατείας Θεοδώρας, συζύγου τοῦ Ἰουστινιανοῦ δσάκῃς μετὰ τῆς θεραπείας αὐτῆς μετέβαιναν εἰς τὰ λουτρά.

Ἐνταῦθα ἡ πρώτη περίοδος τῆς ὀθωμανικῆς δυνάμεως, ἀναπληροῦν σχεδὸν πάνθ' ὅσα μένουσι σήμερον ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τῶν παρελθόντων χρόνων· διότι ἡ Προῦσα παρὰ τοῖς Μουσουλμάνοις θεωρεῖται ὡς ἱερὰ πόλις, κοίτις συνάμα τοῦ κράτους αὐτῶν καὶ τάφος τῶν περιούσιων αὐτῶν ἀνδρῶν. Ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ ὄρους Ὀλύμπου ὑπὲρ τοῦς 500 ἀναπαύονται σουλτάνοι, βεζίροι, ἄγιοι καὶ εὐλαβεῖς νομοθέται, ἱατροί, μουσικοὶ καὶ